

دیدار جمعی از اساتید، فضلا و طلاب نخبه‌ی حوزه علمیه قم - 3 / آبان / 1389

حضرت آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، یکشنبه شب در دیدار و گفتگو با «اساتید، فضلا و طلاب نخبه» حوزه علمیه قم، «علم» را هویت حقیقی حوزه‌های علمیه خواندند و با اشاره به لوازم پایبندی عملی به این بافت علمی، نکات مهمی را در باب ضرورت استقبال حوزه‌ها از سؤال و شبهه، آزاداندیشی و دوری از تحجر، اعتماد به نفس علمی، تکیه بر روشهای منطقی و عقلانی در برخورد با آرای مخالف، نیاز حوزه‌ها به رشته‌های مختلف، نظام اخلاق و تربیت حوزه و ضرورت دشمن شناسی بیان کردند.

در این دیدار که بیش از 4 ساعت به طول انجامید، رهبر انقلاب اسلامی «علم» را پایه اصلی حوزه‌های علمیه برشمردند و خاطرنشان کردند: اساس حوزه علمیه، بر علم استوار است و بنابراین حوزه باید به لوازم «علم محوری» پایبند باشد.

حضرت آیت الله خامنه‌ای، استقبال از طرح سؤال و شبهه را از جمله لوازم پایبندی حوزه‌ها به هویت علمی دانستند و افزودند: علم، پرسش‌زا و پرسش‌آفرین است و «مجموعه‌های علم محور» از جمله حوزه، باید با روی باز با سؤال و شبهه و ابهام روبرو شوند.

رهبر انقلاب اسلامی با اشاره به معارضات علمی و بسیار جدی رایج در طول تاریخ حوزه‌ها، خاطرنشان کردند: این سنت ارزشمند باید در رشته‌های مختلف حوزه تقویت شود.

ایشان، قطع سؤال را منجر به قطع علم و دانش دانستند و افزودند: طرح «سؤال» و بیان «مسئله و شیوه جدید»، هیچ ایرادی ندارد و حتی اگر آنچه مطرح می‌شود غلط باشد باید با شیوه‌های علمی با آن برخورد کرد. رهبر انقلاب اسلامی، آزادفکری و آزاداندیشی را از دیگر سنت‌های رایج در حوزه‌ها دانستند و با تأکید بر تعمیق این سنت حسنه افزودند: آزاداندیشی خاصیت علمی بودن است و تحجر در میدان علم، اصولاً معنا ندارد.

حضرت آیت الله خامنه‌ای، در عین حال، برخی اظهارنظرها درباره نبودن فضای آزادی و نقادی در حوزه را، تهمتی بزرگ برشمردند و افزودند: آزاداندیشی جاری در حوزه، از قبل نیز بیشتر است اما این آزاداندیشی باید در سطوح مختلف گسترش و تعمیق یابد و اهل فکر، در همه رشته‌ها، همه گونه آراء و افکار خود را، آزادانه بیان کنند. حضرت آیت الله خامنه‌ای خودباوری و اعتماد به نفس علمی را از دیگر لوازم استمرار هویت علمی حوزه‌ها دانستند و افزودند: در تضارب آرا و اندیشه‌ها، «علم» باید برترین ارزش را در حوزه‌ها داشته باشد البته تقوا و زهد و خشوع ارزشهای برتر است اما «علم» قابل سنجش و محک زدن است و از این منظر «عالم‌ترین» افراد باید در حوزه‌ها دارای بیشترین ارزش‌ها باشند.

ایشان، در باب اخلاق علمی حوزه، بر انصاف علمی و جدیت در کارهای علمی تأکید کردند و افزودند: استاد حوزه با مطالعه و تأمل، «فکر نو» تولید کند تا حوزه به آفات نظام جدید آموزش مبتلا نشود. رهبر انقلاب اسلامی، ارتباط فعال با جامعه علمی و ملی و جامعه فراملی را از دیگر ضروریات حفظ بافت علمی حوزه دانستند و افزودند: حوزه قم با دانشگاهها و دیگر حوزه‌های کشور و حوزه‌های جهان اسلام، ارتباط منضبط علمی داشته باشد و استفاده از وسائل نوین ارتباط جمعی، می‌تواند این ارتباطات را تسریع و تسهیل کند. حضرت آیت الله خامنه‌ای، مخالفت با سرکوب آراء را از دیگر سنتهای پویا و زیبای حوزه‌ها خواندند و افزودند: در حوزه‌ها برای رد نظر مخالف از روشهای غیرعلمی استفاده نشود.

ایشان، استدلال و اقناع عقلی را اساس روشهای علمی حوزه‌ها و تکفیر را روشی غیرعلمی خواندند و افزودند: با آرای غلط، با استحکام اما متکی بر استدلال برخورد کنید.

رهبر انقلاب اسلامی، آموزش همراه با تفکر و تحقیق و تدبر را از دیگر لوازم پایبندی حوزه‌ها به ماهیت علمی برشمردند و خاطرنشان کردند: استادان محترم حوزه، از ابتدا، طلاب را متکی بر مطالعه و تفکر و تحقیق تربیت کنند. ایشان با اشاره به ضرورت پژوهش محور بودن حوزه، نیاز حوزه‌ها را به رشته‌های مختلف علوم از جمله فلسفه

خاطرنشان کردند و افزودند: فقه، ستون فقرات حوزه است اما حوزه ها با اولویت بندی علوم، در رشته های دیگر نظیر تفسیر، فنون تبلیغ و علوم انسانی نیز متخصص تربیت کنند.

حضرت آیت الله خامنه ای، استقبال از شیوه های نو در آموزش و تولید علم را مورد تأکید قرار دادند و با اشاره به اهمیت نظام اخلاق و تربیت افزودند: حوزه در عرصه های برون حوزوی بویژه در عرصه بسیار وسیع و تأثیرگذار آموزش و پرورش، تحرک بیشتر و حضور فعال داشته باشد.

ایشان تحقق این هدف را نیازمند تربیت متخصصان «تعلیم و تربیت و اخلاق» دانستند و به مسئولان حوزه توصیه کردند: به این ضرورت، توجه کافی کنند.

رهبر انقلاب اسلامی، با اشاره به بروز عرصه ها و وسائل جدید و تأثیرگذار در افکار عمومی داخل و خارج، خاطرنشان کردند: امکان بروز مستمر افکار و شبهات گوناگون، وظایف حوزه را بسیار سنگین تر و توجه حوزه به رشته های جدید و متنوع را ضروری ساخته است که باید برای اینکار برنامه ریزی شود.

ایشان، جذب بیشتر افراد مستعد و مشتاق به حوزه ها را لازم دانستند و با اشاره به اقدامات مثبت و مهمی که در حوزه علمیه قم انجام شده افزودند: مدیریت متین و قابل قبول کنونی، که تأیید مراجع معظم را نیز داراست در انجام این اقدامات، کاملاً مؤثر بوده است.

رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر پرهیز از تضعیف شورای عالی و مدیریت حوزه افزودند: همه مراقب باشند که نهادهای عمیق و ریشه داری چون جامعه مدرسین تضعیف نشوند.

حضرت آیت الله خامنه ای با اشاره به دشمنی استکبار بویژه امریکا و صهیونیسم با ترویج و تعمیق دین داری افزودند: طرحها و اقداماتی همچون کاریکاتورهای موهن، قرآن سوزی و دیگر اقدامات شبکه جهانی صهیونیسم نشان دهنده عمق خباثت دشمنان اسلام است و نباید آنها را دستکم گرفت.

ایشان افزودند: حوزه علمیه طبعاً در مقابل این دشمنی ها نمی تواند ساکت باشد و با هوشیاری، در مقابل تحرکات استکبار موضع می گیرد.

رهبر انقلاب اسلامی دشمن شناسی و پرهیز کامل از حرکت در مسیر دشمن را ضروری دانستند و افزودند: آحاد ملت از جمله همه حوزویان همیشه مراقب باشند تا حتی یک حرف و یک گام کوچک نیز در مسیر دلخواه دشمن برداشته نشود.

حضرت آیت الله خامنه ای در بخش دیگری از سخنانشان، معنویت، توسل، تضرع، پرهیزگاری و بی رغبتی به امور دنیوی را اساس کار حوزه دانستند و خاطرنشان کردند: اگر همه ساز و کارهای علمی، منطقی و معقول فراهم شود ولی روح و گرایش اخلاقی و معنوی حاکم نباشد، کارها در جهت صحیح پیش نخواهد رفت.

رهبر انقلاب اسلامی با یادآوری سیره اساتید و علمای بزرگ و روشن ضمیر حوزه از جمله امام خمینی (ره) در نصیحت طلاب و دعوت عملی به اخلاق و معنویت، خاطرنشان کردند: دل جوانان از زمینه مناسبی برای پذیرش نصیحت و حرکت به سمت درجات عالی معنوی برخوردار است و باید از این زمینه مساعد استفاده و طلاب را قولاً و عملاً به تفکر و تأمل در باب آخرت و علم آموزی با نیت خالص الهی دعوت کرد.

ایشان دیدار و گفتگو با فضلا، اساتید و نخبگان حوزه را به یاد ماندنی، و بسیار «مفید و لذت بخش» خواندند و افزودند: همه حرفهای اساتید و فضلا، خوب، سنجیده، ابتکاری و جالب بود.

حضرت آیت الله خامنه ای افزودند: در طرحها، حتماً به شرایط و واقعیات توجه کافی شود تا امکان تحقق آنها افزایش یابد و سخنان خوب، در حد آرزو باقی نماند.

حضرت آیت الله خامنه ای با تأیید سخنان برخی اساتید درباره ضرورت تدوین سند چشم انداز حوزه و یا بیانیه مأموریت حوزه و روحانیت خاطرنشان کردند: این کار دشوار و پیچیده اگر با مقدمات صحیح انجام شود برنامه ریزی درازمدت را نیز ممکن می کند اما تا آن موقع، لازم است طرحهای قابل عمل را مطرح و با جدیت پیگیری کرد.

رهبر انقلاب اسلامی همچنین با اشاره به سخنان یکی از استادان درباره علوم انسانی، خاطرنشان کردند: علوم انسانی، علمی لازم و ضروری است به شرط اینکه براساس جهان بینی اسلامی شکل گرفته باشد.

رهبر انقلاب اسلامی تأکید کردند: حوزه علمیه با آشنایی با علوم انسانی رایج، علوم انسانی مبتنی بر جهان بینی و تفکرات اسلامی را تدوین کند.

در ابتدای این دیدار 12 نفر از اساتید حوزه و دانشگاه، فضلا و طلاب حوزه علمیه قم به بیان دیدگاههای خود درباره مسائل مختلف حوزوی - فقهی - علمی - فلسفی - اجتماعی و فرهنگی پرداختند.
اساتید و فضلا، آقایان:

- عبدالحسین خسروپناه
- محمدرضا زیبایی نژاد
- محمدمهدی شب زنده دار
- هادی صادقی
- علی صبوحی طسوجی
- محمدجعفر علمی
- ابوالقاسم علیدوست
- غلامرضا فیاضی
- محمد فتحعلی خانی
- عباس کعبی
- محمدمهدی مهندسی
- و «احمد مبلغی»

در سخنان خود بر این محورها تأکید کردند:

- ضرورت تدوین نقشه جامع علمی - پژوهشی حوزه علمیه
- توجه کامل به علوم عقلی و مدیریت این علوم در حوزه علمیه
- پیشنهاد تأسیس مدرسه عالی حکمت اسلامی
- ضرورت تأسیس و توسعه فلسفه های مضاف به «علوم و امور» همچون فلسفه فقه و فلسفه علوم انسانی
- اهمیت حفظ و تقویت انگیزه های معنوی و اخلاقی در سطوح مختلف حوزه ها
- لزوم تمرکز بر «تحقیق محوری» در تدریس دروس سطوح عالی حوزه
- بازتعریف جایگاه تخصصی و علمی قرآن و تفسیر در حوزه ها
- اصلاح نگرش به فناوری اطلاعات و آیتی در حوزه در عین توجه کامل به تولید دانش و علم
- ضرورت اصلاح نظام آموزشی حوزه با تکیه بر سنتهای پویای آموزشی
- توجه کامل به «محوریت عالم» به جای ترویج سیستم های سطح گستر
- ضرورت تقویت، تکثیر و شبکه سازی حلقه های علمی بویژه در شهرستانها حول محور «قله های علمی حوزه ها»
- تعمیق هرچه بیشتر فضای نقد و مباحثه در حلقه های درون حوزوی
- ضرورت توجه کامل به ظرفیتهای عمیق و فرصت ساز وسائل نوین ارتباط جمعی و فضاهای مجازی به عنوان صنایع فرهنگ ساز
- توجه به «هنر» به مثابه زبان زیبا، گویا و ماندگار در ترویج حقایق ناب دینی
- تدوین سند چشم انداز حوزه علمیه
- تلاش عمیق برای ارائه نظام مند پاسخهای راهگشای اسلام به مسائل جدید مطرح شده در جامعه بین المللی از جمله حقوق بشر، محیط زیست و همگرایی
- توجه به اقتضائات زمان و مکان و ساحت های نوپیدا در استنباط های فقهی
- میدان دادن به اساتید جوان، توانا و خوش فکر در عرصه مدیریت

- لزوم کاربردی شدن علوم انسانی در چارچوب مبانی اسلامی و فرهنگ بومی
- ساماندهی تبلیغ در حوزه با تشکیل اتاق عالی فکر و تدوین آیین نامه تبلیغ
- ضرورت ارتباط عمیق و مستمر متخصصان حوزوی با شبکه های نخبگان در کشورهای مختلف بویژه جهان اسلام
- توجه به آینده پژوهی برای تأثیرگذاری بیشتر در روند تعامل و تضارب مکاتب فکری گوناگون جهان
- مهندسی تبلیغ بر پایه تولید و توزیع صحیح پیام و براساس شناخت عمیق نیازهای مخاطب
- ارتقای کیفی نقش استاد در روند تحول در حوزه
- و «جهانی نگری» در ابعاد «رفتاری - روشی و اندیشه ای»